

Čís. 12645.

Podle § 579 obč. zák. nestačí, projevil-li o b j e k t i v n ě zůstavitel výslovně, že listina jest jeho poslední vůlí, před přítomnými třemi způsobilými svědky, nýbrž se vyžaduje, by svědci zůstavitelův projev s u b j e k t i v n ě také slyšeli a mu rozuměli.

(Rozh. ze dne 26. května 1933, Rv II 21/32.)

V první své závěti ze dne 4. září 1929 ustanovil zůstavitel univerzálním dědicem Josefa R-a. V druhé závěti dne 9. února 1930, sepsané notářem a podepsané zůstavitelem (opatřené znamením jeho ruky) krátce před svou smrtí ustanovil dědici své sourozence Emanuela, Huberta a Jindřicha N-a. Žalobou, o niž tu jde, domáhal se Josef R. na sourozencích zůstavitelových, by poslední pořízení ze dne 9. února 1930 bylo prohlášeno neplatným, ježto zůstavitel neprojevil vůli, by listina mu přečtená byla považována za jeho poslední pořízení. O b a n i ž š í s o u d y uznaly podle žaloby, o d v o l a c í s o u d z těchto důvodů: Za účinnosti § 579 nový doslov obč. zák. se vyžaduje, by zůstavitel sám před svědky závěti prohlásil, že spis obsahuje jeho poslední vůli. Tímto doslovem měly býti odstraněny pochybnosti, které před vydáním III. dílčí novely k občanskému zákonu vznikly, zda se solenní potvrzení zůstavitelovo, že spis obsahuje jeho poslední vůli, může státi mlčky nebo konkludentními činy, v ten způsob, že bylo v té příčině stanoveno výslovné prohlášení zůstavitelovo, a nestačí tedy k takovému prohlášení pouhý čin konkludentní, na př. pouhé podepsání závěti nebo pouhé kývnutí hlavou (materialie k III. dílčí novele k obč. zák. str. 206, rozh. čís. 1622 sb. n. s.). I když se nevyžaduje, by zůstavitel učinil své prohlášení doslova výrazy zákona, je přece jen k platnosti takové závěti nutné, by zůstavitel, když mu někdo před svědky závěti přečetl připravený spis a otázel se ho, zda je to jeho poslední vůle nebo zdali s obsahem souhlasí, odpověděl slovem »ano« (rozh. čís. 6661 sb. n. s.). To je minimální požadavek, pod který při výkladu § 579 obč. zák. nelze jíti, by se toto zákonné ustanovení nestalo ilusorním. V souzeném případě nebylo však vyhověno ani tomuto minimálnímu požadavku, neboť žádný ze svědků závěti nepotvrdil, že zůstavitel toto »ano« vyslovil. Svědek Vincenc Š. udal, že zůstavitel tehdy zabručel něco jako »mhm« a že se vlastně onen zvuk, který zůstavitel až na druhou otázku notáře, zdali s tím souhlasí, ze sebe vydal, skládal z jediné hlásky »m« a svědek neví, co tím zůstavitel chtěl říci, zdali ano, či ne, druhý svědek Metoděj M. udal, že zůstavitel po přečtení oné listiny notářem a na otázku notářovu, zdali s tím souhlasí, něco zabručel, čemu svědek ten nerozuměl, a třetí svědek závěti František R. udal, že zůstavitel tehdy něco zajektl, čemu svědek ten rovněž nerozuměl. Posléze i pisatel posledního pořízení, notář Dr. M. udal jako svědek, že zůstavitel tehdy kývl hlavou a něco zabručel, v čem svědek rozuměl slovo »ano«. Tedy ani z výpovědi tohoto svědka nelze nabýti jistoty, že zůstavitel tehdy skutečně řekl »ano«. Nelze souhlasiti

s názorem odvolatelů, že svědci posledního pořízení nemusí slyšeti ono prohlášení zůstavitelovo a jemu rozuměti a že stačí, když se takový projev zůstavitelův skutečně stal a byl kýmkoliv potvrzen. Právě-li zákon, že se takové prohlášení musí státi před svědky poslední vůle a že se tito svědci musí na listině samé podepsati s dodatkem poukazujícím k tomu, že byli svědky poslední vůle, musí právě tito slavnostní svědci ono prohlášení slyšeti a jemu rozuměti, neboť nač by potom byli přibíráni k obřadnému aktu, kdyby esentiálně onoho aktu nemohli potvrditi a dosvědčiti. Právě na jiných osobách nezáleží, zdali ono prohlášení slyšely, nýbrž záleží jedině na tom, zdali je slyšeli a jemu rozuměli svědci solenní, právě za tím účelem pozvaní. Při opačném názoru by při ústním testamentu muselo stačiti, i kdyby svědci závěti obsah poslední vůle zůstavitelovy potvrditi nemohli, jen když by jej potvrdily jiné osoby náhodou přítomné. Nebylo proto zapotřebí, by první soud o onom prohlášení zůstavitelovu předepsaném v § 579 obč. zák. prováděl ještě podpůrný důkaz výsledkem stran, a poněvadž je prokázáno, že takové prohlášení se nestalo, je závěť ona neplatná.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Vývody dovolání, jimiž žalovani doličují pod dovolacím soudem nesprávného právního posouzení věci výtku, že odvolací soud vykládá právně mylně ustanovení § 579 obč. zák., vrcholí v tom, že prý stačí podle § 579 obč. zák., projevil-li o b j e k t i v n ě testátor výslovně, že listina jest jeho poslední vůlí, před přítomnými třemi způsobilými svědky a že nezáleželo na tom, zda svědci v souzeném případě projev slyšeli nebo mu rozuměli a že proto není ani podstatnou náležitostí to, že svědci t i s u b j e k t i v n ě projev ten musí slyšeti a mu rozuměti. Leč názor odvolatelů je po té stránce mylný a neodpovídá správnému výkladu zákona. Zákon klade právě proto, že není třeba, by svědci znali obsah závěti (poslední věta § 579 obč. zák.), důraz ve druhé větě tohoto ustanovení na to (»musí«), by zůstavitel j i m (s v ě d k ů m) alespoň všeobecně s d ě l i l, že spis obsahuje jeho poslední vůli. Z toho, že zákon výslovně předpisuje, by zůstavitel okolnost tu svědkům sdělil, vyplývá logicky, že svědci jako osoby, pro něž jedině jest projev určen, musí subjektivně projev ten také slyšeti a mu rozuměti. Jinak nelze přece mluvit o »sdělení«. Nestačí proto objektivní projev zůstavitelův, který by svědci poslední vůle neslyšeli a mu nerozuměli. Pak-li odvolací soud vycházel, jakž vyplývá z jeho důvodů, při posouzení věci z téhož názoru, nelze s úspěchem tvrditi, že posoudil po té stránce věc nesprávně s hlediska právního. Jde nyní o otázku, zda zůstavitel v souzeném případě učinil před třemi svědky poslední vůle projev podle § 579 druhá věta obč. zák., jak byla o něm shora řeč. Po té stránce dospěl odvolací soud volným uvážením (§ 272 c. ř. s.) výpovědi i svědků poslední vůle i svědka notáře Dr. Karla M-a jako pisatele poslední vůle k závěru, že zůstavitel takový projev neučinil. Jde o negativní závěr skutkový, který jako takový nepodléhá přezkumu dovolacího soudu a tento jest jím vázán.